

EURÓPAI UNIÓ

A hónap eseményei az EU belügyi együttműködése terén (szeptember)

SZEPTEMBER 17-ÉN AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG EGY JAVASLATCSOMAGOT NYÚJTOTT BE AZ EURÓPAI TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, ENNEK A CÉLJA AZ VOLNA, HOGY AZ EURÓPAI UNIÓ HATÉKONYABBAN LÉPHESSEN FEL AZ ÚJ PSZICHOAKTÍV ANYAGOK ELLEN. Az új pszichoaktív anyagok (legal high szerek) olyan természetes vagy szintetikus anyagok, amelyek a központi idegrendszerre hatnak és befolyásolják a mentális képességeket. Sok ilyen anyagot egyéb célokra is felhasználnak vagy felhasználhatnak, például gyógyszerek hatóanyagaként. Az új pszichoaktív anyagokra nem vonatkoznak az ENSZ kábítószerokról szóló egyezményeiben meghatározott ellenőrzési intézkedések. Az egységes és határozott európai fellépés szükségességét számos tagállam jelezte, hiszen az európai káros pszichoaktív szerek piacán egyre nagyobb szeletet fed le ez a különösen veszélyes szerkategória, amelynek számos jogszerű felhasználási módja van, így egyre szélesebb körben elérhetők a belső piacon, és egyre több fogyasztó él velük. A bizottság részéről volt fogadókészség ennek megalkotására, a lelkes fellépés eredményeképpen létrejött javaslatcsomag azonban nem szolgál mindenki meglegedésére, nem felel meg az előzetesen iránta támasztott követelményeknek.

A csomagnak két eleme van: egyrészt a pszichoaktív anyagok forgalmazásának korlátozására vonatkozó európai szabályrendszert létrehozó rendelettervezet, másrészt egy büntetőjogi szabályozást tartalmazó irányelvtervezet. A csomag mindkét elemével kapcsolatban merültek fel problémák. A rendelettervezet által alkalmazott, kizárólag az ipar érdekeire koncentráló, az ilyen anyagok szabad mozgását preferáló belső piaci korlátozásokat és akadályokat enyhítő megközelítést a tagállamok várhatóan szkeptikusan fogadják. Természetesen szem előtt tartva az arányosság követelményét, ezekre a szabályokra is szükség van, de a rendelettervezet egyoldalú megközelítése az annak szövegében önmaga iránt támasztott követelményeknek sem felel meg. Nem biztosítja az egészség védelmét és nem gyorsítja az eljárásokat sem, legalábbis az egyes létező nemzeti szabályokhoz képest. A belső piaci megközelítés szembemegy az egyéb struktúrákban gondolkodó tagállamok nemzeti szabályozásával, azok érvényesülési lehetőségét korlátozza vagy

kizárja. Mindezek fényében a rendelettervezet kapcsán elhúzódó vitára számíthatunk.

Ami az irányelvtervezetet illeti, az gyakorlatilag a tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló, 2004. október 25-i 2004/757/IB tanácsi kerethatározatnak a kábítószer-fogalom meghatározása tekintetében való módosításáról szól. A kerethatározat a kábítószer-kereskedelemmel kapcsolatos bűncselekménytípusok és szankciók meghatározása tekintetében állapít meg közös minimumszabályokat. Ezek a rendelkezések alkalmazandók az ENSZ-egyezmények hatálya alá tartozó anyagokra és az 1997. június 16-i 97/396/IB tanácsi együttes fellépés szerint ellenőrzés alá vont szintetikum kábítószerekre, de az új pszichoaktív anyagokra nem. Az Európai Bizottság úgy véli, hogy a kábítószerekre alkalmazandó jogi keret észszerűsítése és tisztázása érdekében a legkárosabb pszichoaktív anyagokra ki kell terjeszteni ugyanazokat a büntetőjogi rendelkezéseket, amelyek az ENSZ egyezmények alapján ellenőrzött anyagokra vonatkoznak. A megoldást abban látja, hogy kiterjesztené a 2004/757/IB kerethatározat alkalmazási körét a 2005/387/IB tanácsi határozat szerint ellenőrző intézkedések hatálya alá helyezett új pszichoaktív anyagokra, valamint a rendelettervezet szerint állandó piaci korlátozó intézkedések hatálya alá tartozó anyagokra is.

HORVÁTORSZÁG NEM JÓL ÜLTETTE ÁT AZ EURÓPAI ELFOGATÓPARANCSRÓL SZÓLÓ KERETHATÁROZAT RENDELKEZÉSEIT. Horvátország az unióhoz csatlakozása előtt a tárgyalások során igazolta, hogy megfelelően átültette az európai elfogatóparancsra vonatkozó szabályozást. Néhány nappal a csatlakozása után azonban a horvát parlament elfogadott egy módosítást, amely így közösségjog-ellenessé tette a vonatkozó nemzeti jogi szabályozást. A módosítás lényege az volt, hogy nem alkalmazható az elfogatóparancsra vonatkozó eljárás olyan esetekben, amikor a bűncselekményt 2002. augusztus 7. előtt követték el. Horvátországnak ilyen fenntartás rögzítésére csak a csatlakozási szerződés keretei között lett volna módja, így az utólagos eljárás nem elfogadható. Az Európai Unió az európai elfogatóparancs alkalmazásának korlátozását nagyon szigorúan veszi, mivel ez a bel- és igazságügyi együttműködés egyik legnagyobb vívmányának minősülő instrumentum. A horvát parlament kénytelen lesz módosítani és a csatlakozási szerződés aláírásakor meglévő állapotot visszaállítani a nemzeti jogszabályában, és lemondani erről a korlátozásról, annál is inkább, mert ez a korlátozás horvát viszonylatban

EURÓPAI UNIÓ

kifejezetten releváns. Eddig huszonegy olyan megkeresés érkezett uniós államoktól, amelyet Horvátország ezen az alapon utasított vissza.

MÉG A NYÁR FOLYAMÁN ROBBANT KI A BOTRÁNY, AMELYNEK ALAPJA AZ A MÉDIAÉRTESÜLÉS VOLT, AMELY SZERINT AZ AMERIKAI NEMZETBIZTONSÁGI ÜGYNÖKSÉG (NATIONAL SECURITY AGENCY; NSA) TITKOS BÍRÓSÁGI HATÁROZAT ALAPJÁN HOZZÁFÉRHET JELENTŐS MENNYISÉGŰ TELEKOMMUNIKÁCIÓS ÉS INTERNETFORGALOM ADATHOZ, ezzel sértve az ilyen szolgáltatásokat igénybe vevők személyiségi jogait. Az amerikai nemzetbiztonsági szolgálatok által használt szóban forgó adatgyűjtési program segítségével, meghatározó internetes források: a Google, a Facebook, a Yahoo, az Apple, a Skype, a Microsoft, a PalTalk, a YouTube és az AOL adatforgalom-tartalmának megfigyelését teszi lehetővé. Az érintett ügynökség azzal védekezik az öt érő vádak ellen, hogy az elmúlt időszakban több mint ötven terrorista merényletet akadályoztak meg a megfigyelő programjaik segítségével. Keith Alexander tábornok, az NSA igazgatója ígéretet tett arra, hogy a kongresszus elé tárja a merényletek pontos listáját. Az Európai Bizottság és a tagállamok elsősorban azt szeretnék meg tudni a botrány kapcsán, hogy az Egyesült Államok tiszteletben tartja-e az unió és Amerika között létrejött SWIFT- és PNR-megállapodásokat, illetve milyen egyéb, az EU-ban tárolt személyes adatokhoz fértek hozzá.

A MEDITERRÁN ORSZÁGOK, KÖZTÜK OLASZORSZÁG SZÁMÁRA A MIGRÁNSOK FOLYAMATOS ÁRAMLÁSA A FÖLDKÖZI-TENGER DÉLI PARTJAINÁL ÓRIÁSI OPERATÍV ÉS HUMANITÁRIUS FELADAT. Október 3-án, a kora reggeli órákban Lampedusa partjainál újabb jelentős tragédia történt, amikor is egy túlnyomó többségben eritreai és szomáliai származású migránsokkal – köztük sok nővel és gyerekkel – túlszűfolt halászhajó kigyulladt, majd később elsüllyedt. Ötszáz körülire becsülik a hajón tartózkodók számát. Amikor a pozíciójuk jelzése érdekében meggyújtottak egy takarót, a hajón kitörő pánik következtében a hajó felborult. Több mint százharminc halottat jelentettek, és százötvenöt embert mentettek ki és vittek ki a szárazföldre. A Nemzetközi Migrációs Szervezet szerint a Földközi-tenger térségében tavaly ezerhétszázan vesztették életüket. A megelőző napokban tizenhárom ember fulladt a tengerbe Dél-Szicília partjai közelében. Olaszország azt kérte a litván elnökségtől, hogy a soron következő bel- és igazságügyi tanács ülésén vitassák meg ezt a kérdést, nemcsak azért, hogy ismételten felhívják a tagállamok, az EU intézményei és ügynökségei figyelmét az erőfeszítések növelésének szükségességére és a tengerbe

vesző életek tragédiájának sokkal konkrétabb és hatékonyabb módon történő kezelésére, hanem azért is, hogy megegyezés szülessen egy különleges cselekvési folyamatról, amely konkrét döntésekhez vezethet.

A másik napi szintű téma a szíriai helyzet nyomán kialakuló humanitárius katasztrófa, amely Európa számára egyben biztonsági deficitet is hordoz. 2013 szeptemberéig a segítségre szorulóak száma több mint 6,8 millió, és további 2,1 millió ember menekült a környező országokba (Jordánia, Törökország, Irak, Libanon), jelentős ellátási terhet róva ezzel a nemzeti hatóságokra és a nemzetközi, illetve civil segítő szervezetekre. A biztonsági deficitet azonban nem ezek a menekültek jelentik Európa számára, hanem azok a személyek, akik Európából a válságövezetbe mennek harcolni, és esetleg radikális nézetekkel térnek onnan vissza. Mindkét kérdéskör folyamatosan napirenden van az Európai Unióban, és indokolt a tagállamok közös fellépése.

AZ EURÓPAI UNIÓ MŰKÖDÉSÉRŐL SZÓLÓ SZERZŐDÉSHEZ FÜZÖTT 36. JEGYZŐKÖNYV ÉRTELMEBEN AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁGNAK DÖNTENIE KELLETT, HOGY A LISSZABONI SZERZŐDÉS ELŐTTI, VOLT HARMADIK PILLÉRES ESZKÖZÖK TEKINTETÉBEN ELFOGADJA-E A BIZOTTSÁG KIKÉNYSZERÍTŐ HATÁSKÖRÉT, az Európai Bíróság joghatóságát, avagy kivonja magát ezen eszközök hatálya alól. A döntés azonban nem történhet másként, csak egyben, minden eszközre kiterjedően, de a jegyzőkönyv a kilépés után lehetővé teszi, hogy később egyes eszközökhöz visszacsatlakozzon. Az Egyesült Királyság kormánya 2012. október 15-én arról tájékoztatta a parlamentet, hogy élni kíván a jegyzőkönyv nyújtotta lehetőséggel, majd visszacsatlakozik azokhoz az individuális eszközökhöz, amelyeket a nemzet érdekeinek szempontjából erre érdemesnek vél. A Lordok Házának Európai Unió Bizottsága (House of Lords European Union Committee) kiadta jelentését, amely elmarasztalja a kormányt amiatt, hogy tavaly októberi döntését kellő körültekintés, elegendő hatástanulmány és analízis nélkül hozta meg, ráadásul a parlament megfelelő bevonása nélkül. A jelentés áttekintést ad a jogi és történeti háttérről, elemzi a legfontosabb érintett uniós eszközöket, felsorakoztatja a döntés igazolására használt kormányzati érveket, majd sorra megcáfolja őket a szakma érveivel, következtetéseiben elítéli az opt outtal való kihátrálást. Az európai elfogatóparancsot a legfontosabb érintett eszköznek nevezi, erre egyszerűen nem lát elfogadható alternatívát. Ennek ellenére a kilépés bekövetkezik, a jelenlegi feladat a következmények pontos megítélése.

Összeállította: Szabó Adrienn